

บทที่ 5

สรุป อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ

สรุป

ในการศึกษาครั้งนี้ผู้ศึกษามีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาสภาพและข้อเสนอแนะแนวทางในการพัฒนาการปฏิบัติงานของคณะกรรมการการศึกษา การศาสนาและการวัฒนธรรมจังหวัดเชียงราย ตามอำนาจหน้าที่ในพระราชกฤษฎีกาการแบ่งส่วนราชการ สำนักงานปลัดกระทรวงศึกษาธิการ พ.ศ. 2535 จำนวน 8 ข้อ คือวิธีพิจารณาเสนอแนะให้ความเห็นชอบเกี่ยวกับแผนพัฒนาการศึกษา การศาสนาและวัฒนธรรม วิธีการกำหนดมาตรการให้หน่วยงานทั้งภาครัฐ เอกชนมีการใช้ทรัพยากรและพนักงานกำลังในการปฏิบัติงานเกี่ยวกับการศึกษา การศาสนาและวัฒนธรรม วิธีพิจารณาจัดตั้งและจัดสรรงบประมาณรายจ่ายประเภทเงินอุดหนุนที่จังหวัดได้รับ วิธีการกำกับ เร่งรัดติดตาม ประเมินผลการปฏิบัติงานของหน่วยงาน สถานศึกษาให้เป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพ วิธีการเสนอแนะแนวทางแก้ไขปัญหาที่สืบเนื่องมาจากการดำเนินงานตามนโยบาย แผนงาน/โครงการซึ่งมีผลกระทบต่อการจัดการศึกษา การศาสนาและวัฒนธรรมจังหวัด วิธีการจัดให้มีการศึกษา สืบรวจ วิเคราะห์ วิจัย ทบทวน เพื่อนำผลมาพัฒนาการศึกษา การศาสนาและวัฒนธรรม วิธีแต่งตั้งคณะกรรมการเพื่อปฏิบัติงานเฉพาะกิจตามที่เห็นสมควร และ วิธีปฏิบัติงานอื่นตามที่กระทรวงศึกษาธิการมอบหมาย

กลุ่มประชากรที่ใช้ในการศึกษาได้แก่คณะกรรมการการศึกษา การศาสนาและวัฒนธรรมจังหวัดเชียงรายและ คณะกรรมการการศึกษา การศาสนาและวัฒนธรรมอำเภอทุกอำเภอในจังหวัดเชียงรายจำนวน 16 อำเภอ รวมประชากร 144 คน เครื่องมือที่ใช้ในการศึกษาเป็นแบบสอบถามที่ผู้ศึกษาสร้างขึ้นเอง เป็นแบบสอบถามแบบตรวจสอบรายการ ตามข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถามและสภาพวิธีการปฏิบัติงานของคณะกรรมการการศึกษา การศาสนาและวัฒนธรรมจังหวัดเชียงราย โดยมีเนื้อหาครอบคลุมงานตามอำนาจหน้าที่ ตามพระราชกฤษฎีกาการแบ่งส่วนราชการสำนักงานปลัดกระทรวงศึกษาธิการ พ.ศ. 2535 จำนวน 8 ด้าน 23 ข้อ ส่วนสุดท้ายเป็นแบบสอบถามปลายเปิด ให้ผู้ตอบแบบสอบถามได้เสนอปัญหาอุปสรรค และแนวทางในการพัฒนาการปฏิบัติงาน

การเก็บรวบรวมข้อมูล ผู้ศึกษาได้ขอหนังสือแนส่งแบบสอบถามจากประธานกรรมการ
บัณฑิตศึกษาถึงผู้ว่าราชการจังหวัดเชียงราย ในฐานะประธานคณะกรรมการการศึกษาการศาสนา
และวัฒนธรรมจังหวัดเชียงราย ส่งแบบสอบถามแยกชุดเป็นรายอำเภอถึงนายอำเภอกรณีคณะกรรมการ
การศึกษา การศาสนาและวัฒนธรรมอำเภอ โดยนำฝากศึกษาธิการอำเภอในฐานะ เลขานุการ
คณะกรรมการระดับอำเภอ ในวันประชุมประจำเดือนผู้บริหารการศึกษา เพื่อส่งแบบสอบถามทุกชุด
ถึงปลุ่มประชากร ส่วนคณะกรรมการระดับจังหวัด ผู้ศึกษาได้นำแบบสอบถามไปแจกด้วยตนเองแล้ว
นัดหมายวันไปเก็บรวบรวมไว้ ปรากฏว่าได้รับแบบสอบถามกลับคืนทั้งสิ้น 131 ชุด คิดเป็นร้อยละ
90.97 การวิเคราะห์ข้อมูลใช้ร้อยละและสรุปประ เติ้นที่ผู้ตอบแบบสอบถามเสนอโดยการบรรยาย
วิเคราะห์

การศึกษาครั้งนี้สรุปผลได้ดังนี้

ผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่เป็นชายร้อยละ 89.30 หญิง ร้อยละ 9.20 มีอายุระหว่าง
41-50 ปี ร้อยละ 41.20 เป็นกรรมการโดยตำแหน่ง 97 คน ร้อยละ 74.00 และเป็นกรรมการ
ผู้ทรงคุณวุฒิที่ได้รับแต่งตั้ง 34 คน ร้อยละ 26.00 มีวุฒิการศึกษาต่ำกว่าปริญญาตรี 20 คน
ร้อยละ 15.30 ปริญญาตรี 79 คน ร้อยละ 60.30 ปริญญาโท 30 คน ร้อยละ 22.90 ระดับ
ของกรรมการ เป็นคณะกรรมการการศึกษา การศาสนาและวัฒนธรรมจังหวัด 16 คน ร้อยละ
12.20 และกรรมการระดับอำเภอ 114 คน ร้อยละ 87.00

วิธีการปฏิบัติงานของคณะกรรมการการศึกษา การศาสนาและวัฒนธรรมด้านต่าง ๆ ทั้ง
8 ด้านพบว่า ด้านการพิจารณาเสนอแนะให้ความเห็นชอบเกี่ยวกับแผนพัฒนาการศึกษา การศาสนา
และวัฒนธรรมจังหวัด คณะกรรมการได้ปฏิบัติโดยได้นำเสนอกรอบนโยบาย เป้าหมาย วัตถุประสงค์
มาตรการของกระทรวงให้คณะกรรมการและอนุกรรมการจัดทำแผนรับทราบร่วมกันมากที่สุด ได้จัด
ทำแผนโดยการกำหนดหลักเกณฑ์ตามกรอบนโยบาย จุดเน้นแนวทางและแผนปฏิบัติการของกระทรวง
เป็นหลักในการจัดทำ การเสนอแนะและให้ความเห็นชอบแผนโดยจัดประชุมคณะกรรมการแล้วนำ
เสนอแผนพัฒนาระยะ 5 ปี แผนพัฒนาประจำปีแก่คณะกรรมการพิจารณาให้ความเห็นชอบ การจัด
ทำปฏิทินการปฏิบัติงานจัดทำแผนร่วมกันและประชุม เสนอแนะแนวทางการจัดทำแผนร่วมกัน มากรอง
ลงมา

ด้านการกำหนดมาตรการให้หน่วยงานทั้งภาครัฐ เอกชนมีการใช้ทรัพยากรผลึกกำลังในการปฏิบัติงานเกี่ยวกับการศึกษา การศาสนาและวัฒนธรรม ผู้ตอบแบบสอบถามเห็นว่าคณะกรรมการได้ปฏิบัติโดยรวมข้อมูลเกี่ยวกับทรัพยากรจากแผนปฏิบัติการด้านการศึกษา การศาสนาและวัฒนธรรมมากที่สุด ร้อยละ 50.40 โดยการกำหนดมาตรการให้มีการประสานการใช้ทรัพยากรทางการศึกษา การศาสนาและวัฒนธรรม การประสานการดำเนินงานและใช้ทรัพยากรร่วมกัน การสรุปและรายงานผลการใช้ทรัพยากรร่วมกัน นั้น มีผู้ตอบว่า คณะกรรมการไม่ได้ปฏิบัติมากที่สุดในแต่ละรายการ

ด้านการพิจารณาจัดตั้งและจัดสรรงบประมาณรายจ่ายประเภทเงินอุดหนุนที่จังหวัดได้รับเพื่อการเกี่ยวกับการศึกษา การศาสนาและวัฒนธรรม ผู้ตอบแบบสอบถามเห็นว่า การพิจารณาให้ความเห็นชอบคำขอตั้งงบประมาณประจำปีคณะกรรมการได้พิจารณาให้ความเห็นชอบร่วมกันโดยยึดตามความเหมาะสมและความจำเป็น มากที่สุด ส่วนการศึกษาวิเคราะห์การจัดตั้งและจัดสรรงบประมาณประจำปีตามแผนแม่บทของกระทรวงและจังหวัด การได้ดำเนินการจัดสรรงบประมาณตามแผนแม่บทของกระทรวงและแผนจังหวัดนั้น ผู้ตอบแบบสอบถามเห็นว่าคณะกรรมการไม่ได้ปฏิบัติภารกิจหน้าที่ดังกล่าวมากที่สุด

ด้านการกำกับ เร่งรัด ติดตามและประเมินผลการปฏิบัติงานของหน่วยงาน/สถานศึกษาให้เป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพเรื่องการกำกับ เร่งรัดและติดตามผลการปฏิบัติงาน การประเมินผลการปฏิบัติงานของหน่วยงาน/สถานศึกษาให้เป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพ และการกำกับเร่งรัดหน่วยงาน สถานศึกษาที่มีผลการประเมินไม่เป็นไปตามเกณฑ์ให้ปฏิบัติงานอย่างมีประสิทธิภาพ ผู้ตอบแบบสอบถามเห็นว่าคณะกรรมการไม่ได้ปฏิบัติตามภารกิจนี้สูงที่สุด

ด้านการเสนอแนะแนวทางแก้ไขปัญหาที่สืบเนื่องมาจากการดำเนินงานตามนโยบาย แผนงาน/โครงการที่มีผลกระทบต่อการจัดการศึกษา การศาสนาและวัฒนธรรมจังหวัด ผู้ตอบแบบสอบถามเห็นว่าคณะกรรมการได้ปฏิบัติโดยการศึกษาปัญหาแนวทางแก้ไข้ปัญหา ตลอดจนจัดประชุมผู้เกี่ยวข้องเพื่อกำหนดแนวทางแก้ไข้ปัญหาร่วมกันและจัดทำเอกสารข้อมูลเกี่ยวกับปัญหา สาเหตุของปัญหา และกำหนดแนวทางแก้ไข้ปัญหาเพื่อเผยแพร่แก่หน่วยงาน/สถานศึกษาได้ทราบและถือปฏิบัติร่วมกัน

ด้านการจัดให้มีการศึกษา สํารวจ วิเคราะห์ วิจัย ทบทวน เพื่อนํามาพัฒนาการศึกษา การศาสนาและวัฒนธรรมจังหวัด ผู้ตอบแบบสอบถามเห็นว่าคณะกรรมการได้ปฏิบัติโดยการประชุมชี้แจงรายละเอียด เครื่องมือสํารวจข้อมูลและขั้นตอนการจัดเก็บแก่หน่วยงาน/สถานศึกษาที่เกี่ยวข้องทราบ การนำข้อมูลที่ได้จากการจัดเก็บจัดเป็นหมวดหมู่ จำแนกเป็นอำเภอ สังกัดหน้าที่และอื่น ๆ ตามความจำเป็นและจัดส่งเครื่องมือสํารวจให้อำเภอ หน่วยงาน/สถานศึกษาที่เกี่ยวข้องทำการสํารวจ เก็บรวบรวมข้อมูล โดยในเรื่องการดำเนินการวิจัย ส่งเสริมการวิจัยโดยอาศัยข้อมูลจากการศึกษา สํารวจเป็นพื้นฐานในการวิจัย ผู้ตอบแบบสอบถามเห็นว่าคณะกรรมการไม่ได้ปฏิบัติภารกิจนี้

ด้านการแต่งตั้งคณะทำงานเพื่อปฏิบัติงานเฉพาะกิจตามที่เห็นสมควรให้ผู้ตอบแบบสอบถามเห็นว่าได้แต่งตั้งเจ้าหน้าที่ศึกษา วิเคราะห์และรวบรวมจัดเก็บข้อมูลทางการศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม ได้แต่งตั้งคณะทำงานจัดทำแผนพัฒนาการศึกษา การศาสนาและวัฒนธรรมประจำปี แผนระยะ 5 ปีของจังหวัดและแต่งตั้งคณะทำงานติดตามประเมินผลการปฏิบัติงานตามนโยบายของรัฐบาลและของกระทรวงศึกษาธิการ

ด้านการปฏิบัติงานอื่น ตามที่กระทรวงศึกษาธิการมอบหมายผู้ตอบแบบสอบถามเห็นว่าได้พิจารณาจัดสรรทุนเสมอภาคชีวิต ทุนตามกองทุนกู้ยืมเพื่อการศึกษา และทุนอื่นตลอดจนจัดหาทุนการศึกษาแก่นักเรียนนักศึกษาผู้ยากจนและด้อยโอกาส ปฏิบัติงานเกี่ยวกับการกำกับ ควบคุม ดูแลการจัดการศึกษาของโรงเรียนเอกชน โรงเรียนพระปริยัติธรรมและการศึกษาของสงฆ์ สรุปรวบรวมรายงานการรับนักเรียน นักศึกษาประจำปี รณรงค์ให้หน่วยงาน/สถานศึกษาปฏิบัติตามนโยบายเร่งด่วนของกระทรวง และปฏิบัติงานเกี่ยวกับการกำกับดูแลโรงเรียน บุคลากรหลักสูตรตามนโยบายปฏิรูปการศึกษาของกระทรวงศึกษาธิการ

ปัญหาอุปสรรคและแนวทางในการพัฒนาการปฏิบัติงาน ของคณะกรรมการการศึกษา การศาสนา และวัฒนธรรมจังหวัด ซึ่งขอเสนอแนะด้านละ 5 ลำดับที่ที่น่าสนใจนี้ ในด้านปัญหาอุปสรรค คือขาดการประสานงานระหว่างคณะกรรมการระดับจังหวัดกับระดับอำเภอ คณะกรรมการไม่มีอำนาจหน้าที่เพียงพอ ความสำคัญ และบทบาทหน้าที่ของคณะกรรมการไม่ชัดเจน หน่วยงานในสังกัดกระทรวงศึกษาธิการมีคณะกรรมการหลายคณะซ้ำซ้อนกัน และการยอมรับจากหน่วยงานอื่น

และหน่วยงานในกระทรวงมีน้อย ส่วนด้านแนวทางในการพัฒนาการปฏิบัติงานของคณะกรรมการคือ คณะทำงานจัดทำแผนควรมีอำนาจในการตัดสินใจ การกำหนดและจัดทำแผนตามสภาพและข้อมูลที่ได้วิเคราะห์แล้ว ให้หน่วยงานที่เกี่ยวข้องนำมติที่ประชุมของคณะกรรมการไปปฏิบัติจริง ควรมีกฎหมายรองรับบทบาทหน้าที่ของคณะกรรมการที่ชัดเจน หน่วยงานส่วนกลางต้องสนับสนุนงบประมาณอย่างจริงจังและเพียงพอ คณะกรรมการควรมาจากการเลือกตั้งมากกว่ามาจากการแต่งตั้งและให้สิทธิพิเศษตลอดจนค่าตอบแทนเพื่อเป็นแรงจูงใจ

อภิปรายผล

จากการสรุปผลการศึกษาศึกษาการปฏิบัติงานของคณะกรรมการการศึกษา การศาสนาและวัฒนธรรมจังหวัดเชียงราย ตามพระราชบัญญัติการแบ่งส่วนราชการสำนักงานปลัดกระทรวงศึกษาธิการ พ.ศ.2535 ทั้ง 8 ด้าน มีประเด็นที่น่าสนใจซึ่งจะนำมาอภิปรายผลดังนี้

ด้านการพิจารณาเสนอแนะให้ความเห็นชอบเกี่ยวกับแผนพัฒนาการศึกษา การศาสนาและวัฒนธรรมจังหวัดพบว่าคณะกรรมการได้ปฏิบัติโดยได้นำเสนอกรอบนโยบาย เป้าหมาย วัตถุประสงค์ มาตรการของกระทรวงให้คณะกรรมการและอนุกรรมการจัดทำแผนรับทราบร่วมกันมากที่สุดได้จัดทำ การกำหนดหลักเกณฑ์ตามกรอบ นโยบาย จุดเน้น แนวทางและแผนปฏิบัติการของกระทรวงเป็นหลัก ในการจัดทำ การเสนอแนะและให้ความเห็นชอบโดยจัดประชุมคณะกรรมการแล้วเสนอแผนพัฒนา ระยะ 5 ปี แผนพัฒนาประจำปีแก่คณะกรรมการพิจารณาให้ความเห็นชอบและการจัดทำปฏิทิน การปฏิบัติงานจัดทำแผนร่วมกัน ประชุมเสนอแนะแนวทางการจัดทำแผนร่วมกัน ซึ่งในด้านนี้ผลที่ออกมา พบว่าผู้ตอบแบบสอบถามเห็นว่าคณะกรรมการได้ปฏิบัติตามภารกิจด้านการวางแผนในวิธีการ ดังกล่าวข้างต้นมากกว่าไม่ได้ปฏิบัติทุกข้อคำถาม ผลจากการศึกษาครั้งนี้แสดงว่าคณะกรรมการ การศึกษา การศาสนาและวัฒนธรรมจังหวัดเชียงรายต้องมีความรู้ ความสามารถและวิสัยทัศน์ใน แนวทางการพัฒนาและสภาพการศึกษา การศาสนาและวัฒนธรรมจังหวัดเป็นอย่างดี จึงได้ก่อให้เกิดการวางแผนพัฒนาการจัดการศึกษาของจังหวัดให้เป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพ เป็นที่ยอมรับของ ทุกฝ่าย ทุกหน่วยงานในพื้นที่ได้ แต่อย่างไรก็ตามผลจากการวิเคราะห์แบบสอบถามปลายเปิดใน แนวทางการพัฒนาการปฏิบัติงานของคณะกรรมการพบว่า มีผู้ตอบแบบสอบถามเห็นว่าคณะทำงาน

จัดทำแผนพัฒนาของจังหวัดควรได้รับมอบอำนาจในการตัดสินใจในการกำหนดและจัดทำแผนตามสภาพ และข้อมูลที่ได้วิเคราะห์แล้ว ซึ่งแสดงให้เห็นว่าการวางแผนนั้นยังไม่ได้ได้รับมอบอำนาจทั้งจาก หน่วยงานสังกัดส่วนกลางและผู้บริหารหน่วยงานในระดับจังหวัดอย่างแท้จริง

ดังนั้นคณะกรรมการการศึกษา การศาสนาและวัฒนธรรมจังหวัดจึงควรเป็นองค์คณะบุคคล เพื่อการบริหารและการจัดการศึกษา การศาสนาและวัฒนธรรมในจังหวัดที่รองรับการกระจายอำนาจ อย่างแท้จริง โดยเฉพาะการเป็นศูนย์กลางในการบริหารและการจัดการในแนวนอนโดยเป็นผู้พิจารณา และให้ความเห็นชอบโดยตรงของแผนพัฒนาทุกฉบับที่เกี่ยวกับการศึกษา การศาสนาและวัฒนธรรม จังหวัด ซึ่งสอดคล้องกับการศึกษาของ เกลิมชัย สุขจิตต์ (2533) ที่ได้ทำการศึกษาเรื่องปัจจัย ที่เกี่ยวข้อง กับประสิทธิภาพของการประสานงานการวางแผนพัฒนาการศึกษา การศาสนาและ ศิลปวัฒนธรรมระดับจังหวัด ของสำนักงานศึกษาธิการจังหวัด ในเขตการศึกษา 8 พบข้อคิดเห็น และข้อเสนอแนะว่า ผู้บริหารหน่วยงานระดับจังหวัด ควรให้ความสำคัญในการจัดทำแผนพัฒนา การศึกษา การศาสนาและศิลปวัฒนธรรมระดับจังหวัด ไม่เปลี่ยนตัวบุคคลผู้เป็นคณะทำงานวางแผน บ่อย รวมทั้งช่วงการทำแผน ควรมอบหมายงานการจัดทำแผนเพียงอย่างเดียว และกระทรวง ศึกษาธิการควรออกกฎหมาย ระเบียบเกี่ยวกับการวางแผนการศึกษา การศาสนาและศิลปวัฒนธรรม ที่มีผลบังคับใช้อย่างแท้จริงให้ทุกหน่วยงานในสังกัดถือปฏิบัติ

ด้านการกำหนดมาตรการให้หน่วยงานทั้งภาครัฐและเอกชน มีการใช้ทรัพยากร และ ผนึกกำลังในการปฏิบัติงานเกี่ยวกับการศึกษา การศาสนาและวัฒนธรรม ผู้ตอบแบบสอบถามเห็นว่า คณะกรรมการ ได้ปฏิบัติ โดยการรวบรวมข้อมูลเกี่ยวกับทรัพยากรจากแผนปฏิบัติการ ด้านการศึกษา การศาสนาและวัฒนธรรมเพียงอย่างเดียว ส่วนในรายการอื่นนั้นผู้ตอบแบบสอบถามเห็นว่า คณะกรรมการ ไม่ได้ปฏิบัติ ซึ่งสอดคล้องกับความเป็นจริงในปัจจุบันที่หน่วยงานด้านการศึกษา การศาสนาและวัฒนธรรม จะมีระเบียบ กฎหมายที่เป็นการเฉพาะของตนเองในการควบคุม กำกับ ดูแลหน่วยงานแต่ละสังกัดอยู่ โดยเฉพาะหน่วยงานสถานศึกษาต่าง ๆ จะเป็นส่วนราชการบริหาร ราชการส่วนกลางที่ตั้งอยู่ในภูมิภาคมีอิสระในการบริหารคน เงิน และวัสดุอุปกรณ์เป็นของตนเอง ขณะที่คณะกรรมการที่มีศึกษาธิการจังหวัดเป็นกรรมการและเลขานุการ และผู้ว่าราชการจังหวัด เป็นประธานเป็นข้าราชการที่มีอำนาจหน้าที่ในการบังคับบัญชาและบริหารราชการส่วนภูมิภาค ไม่มี

อำนาจ หน้าที่ในการบังคับบัญชา หน่วยงานราชการส่วนกลางที่ตั้งอยู่ในภูมิภาคนั้น ดังนั้น แม้กรรมการจะได้พยายามประสานให้มีการใช้ทรัพยากรมากหรือน้อยเพียงไรก็ตาม หน่วยงานแต่ละหน่วยงาน ซึ่งต่างก็มีความจำเป็นในการใช้ทรัพยากรของตนและมีอิสระในการบริหารจัดการของตนเอง ย่อมไม่ยอมให้ความร่วมมือ หรือให้หน่วยงานอื่นมาใช้ทรัพยากรของตนได้ ซึ่งสอดคล้องกับการศึกษาของสำนักงานปลัดกระทรวงศึกษาธิการ (2531) ที่พบว่าการปฏิบัติงานของผู้ประสานงานการศึกษา การศาสนาและวัฒนธรรมระดับตำบล ขาดการยอมรับจากหน่วยงานต่างกรมในกระทรวงเดียวกัน เนื่องจากเกรงว่าจะไปทำหน้าที่ควบคุม สิ่งการในการปฏิบัติหน้าที่ของตนเอง จึงไม่อาจประสานกิจการต่าง ๆ ที่มีรูปแบบและเนื้อหาใกล้เคียงกันได้

ด้านพิจารณาจัดตั้งและจัดสรรงบประมาณรายจ่ายประเภทเงินอุดหนุน ที่จังหวัดได้รับเพื่อการเกี่ยวกับการศึกษา การศาสนาและวัฒนธรรม พบว่า การจัดตั้งและจัดสรรประมาณนั้น คณะกรรมการไม่ได้ปฏิบัติโดยได้ปฏิบัติเพียงร่างคำขอตั้งงบประมาณประจำปี ให้พิจารณาตามความเหมาะสมและจำเป็น เท่านั้น ซึ่งสอดคล้องกับ สำนักงานปลัดกระทรวงศึกษาธิการ (2540) ที่ว่าสภาพปัญหาที่เป็นอยู่ปัจจุบันที่การจัดสรรงบประมาณจากรัฐบาลได้จัดสรรงบประมาณให้กับกรมโดยตรง กรมซึ่งเป็นนิติบุคคลตามกฎหมายสามารถจัดตั้ง และจัดสรรงบประมาณให้แก่หน่วยงาน/สถานศึกษาในสังกัดของตนโดยตรง โดยที่ไม่ต้องผ่านความเห็นชอบและกำกับดูแลของสำนักงานนโยบายและแผนสำนักงานปลัดกระทรวงศึกษาธิการหรือว่าจัดสรรงบประมาณจากกรมมาให้จังหวัด

ด้านการกำกับ เร่งรัดติดตามและประเมินผลการปฏิบัติงานของหน่วยงาน/สถานศึกษาให้เป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพ พบว่าคณะกรรมการไม่ได้ปฏิบัติภารกิจในด้านนี้ทุกรายการ ทั้งด้านการกำกับ เร่งรัดและติดตามการปฏิบัติงานของหน่วยงาน/สถานศึกษาให้เป็นไปตามแผนของจังหวัด การได้ประเมินผลการปฏิบัติงานของหน่วยงาน/สถานศึกษาให้เป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพ และการกำกับเร่งรัดหน่วยงาน/สถานศึกษา ที่มีผลการประเมินไม่เป็นไปตามเกณฑ์ให้ปฏิบัติงานมีประสิทธิภาพ ปัญหาในข้อนี้อาจเป็นปัญหาต่อเนื่องกันกับด้านอื่น เช่น การไม่ยอมรับในมติของคณะกรรมการหรือการที่หน่วยงาน/สถานศึกษาในสังกัดกรมต่างๆ ต่างเป็นราชการบริหารส่วนกลางที่มีอิสระในการบริหารงาน การปกครองบังคับบัญชา การควบคุมกำกับเร่งรัดและติดตามผลการปฏิบัติงานในหน่วยงาน/สถานศึกษาในสังกัดตนเอง จึงทำให้บทบาทหน้าที่ของคณะกรรมการ

คลุมเครือ เพราะแม้จะมีกฎหมายกำหนดอำนาจหน้าที่ไว้ในพระราชกฤษฎีกา การแบ่งส่วนราชการสำนักงานปลัดกระทรวงศึกษาธิการ พ.ศ.2535 แล้วก็ตาม แต่ก็ไม่มีกฎระเบียบหรือข้อบังคับใดรองรับอำนาจหน้าที่นั้นเพื่อให้ผลในการปฏิบัติงาน จึงส่งผลกระทบต่อการทำงานด้านนี้ของคณะกรรมการ ซึ่งสอดคล้องกับ เฉลย เครือธรรมเนียม (2529) ที่ว่าคณะกรรมการจะดำเนินงานตามขอบเขตของอำนาจหน้าที่ที่กำหนดไว้ในระเบียบหรือคำสั่ง ดังนั้นบทบาทหน้าที่ต้องชัดเจนไม่คลุมเครือ ถ้าบทบาทหน้าที่ไม่ชัดเจนทำให้ผลต่อการดำเนินงานโดยไม่เข้าใจและสับสนในบทบาทหน้าที่ของตนเอง ทำให้งานที่ได้รับมอบหมายมีปัญหา อุปสรรคเกิดขึ้น ประกอบกับการศึกษาครั้งนี้พบข้อคิดเห็นของคณะกรรมการด้านปัญหา อุปสรรคและแนวทางการพัฒนาการปฏิบัติงานว่ามีปัญหาด้านความสำคัญและบทบาทหน้าที่ของคณะกรรมการไม่ชัดเจน โดยแนวทางการพัฒนาการปฏิบัติงานของคณะกรรมการก็พบข้อคิดเห็นว่าการมีกฎหมายรองรับบทบาทหน้าที่ของคณะกรรมการที่ชัดเจน น่าจะเป็นข้อสรุปว่าสาเหตุของการไม่ได้ปฏิบัติหน้าที่ในด้านนี้ของกรรมการมาจากบทบาทหน้าที่ไม่ชัดเจน

ด้านการเสนอแนะแนวทางแก้ไขปัญหาก็สืบเนื่องมาจากการดำเนินงานตามนโยบายแผนงาน/โครงการที่มีผลกระทบต่อการจัดการศึกษา การศาสนาและวัฒนธรรมจังหวัด ผู้ตอบแบบสอบถามเห็นว่าได้ปฏิบัติโดยศึกษาปัญหาและแนวทางแก้ไขปัญหามาตลอดจนจัดประชุมผู้เกี่ยวข้องเพื่อกำหนดแนวทางแก้ไขปัญหาร่วมกันและได้จัดทำเอกสารข้อมูลเกี่ยวกับปัญหา สาเหตุของปัญหา และกำหนดแนวทางแก้ไขปัญหามาเพื่อเผยแพร่แก่หน่วยงาน/สถานศึกษาได้ทราบ และถือปฏิบัติร่วมกัน เช่นเดียวกับด้านการจัดให้มีการศึกษา สืบสวน วิเคราะห์ วิจัย ทบทวนเพื่อนำผลมาพัฒนาการศึกษา การศาสนาและวัฒนธรรมจังหวัด พบว่าได้ปฏิบัติโดยประชุมชี้แจงรายละเอียดเครื่องมือสำรวจข้อมูล และขั้นตอนการจัดเก็บแก่หน่วยงาน/สถานศึกษาที่เกี่ยวข้องทราบ และนำข้อมูลที่ได้จากการเก็บจัดเป็นหมวดหมู่ จำแนกเป็นรายอำเภอ สังกัดพื้นที่และอื่น ๆ ตามความจำเป็นโดยเรื่องการได้มีการดำเนินการวิจัย ส่งเสริมการวิจัยโดยอาศัยข้อมูลจากการศึกษา สืบสวนเป็นพื้นฐานในการวิจัยพบว่าคณะกรรมการไม่ได้ปฏิบัติ เป็นที่น่าสังเกตว่างานใดที่เป็นการสำรวจ รวบรวม และเสนอแนะแนวทางเฉย ๆ ที่ไม่มีผลในทางปฏิบัติ การงบประมาณ การควบคุม การกำกับดูแลหน่วยงาน/สถานศึกษาแล้วคณะกรรมการจะได้ปฏิบัติและได้รับการยอมรับในการดำเนินการนั้น แต่ขณะเดียวกันงานใดที่มีผลในทางปฏิบัติด้านงบประมาณ การควบคุม การกำกับ ดูแล หน่วยงานสถานศึกษา งาน

นั้น กรรมการมักจะ ไม่ได้ปฏิบัติหรืออาจปฏิบัติแต่ไม่ได้รับการยอมรับจากหน่วยงานสถานศึกษาที่เกี่ยวข้อง อาจเป็นไปได้ว่าการถือเอาหลักการได้ปฏิบัติแต่ขาดการประชาสัมพันธ์ งานของกรรมการต่อหน่วยงาน/สถานศึกษาที่เกี่ยวข้องทราบเพราะจากการศึกษาพบว่าในปัญหาอุปสรรคในการปฏิบัติงานของคณะกรรมการ ผู้ตอบแบบสอบถามเห็นว่ามีปัญหาด้านการประสานงานระหว่างคณะกรรมการระดับจังหวัดกับอำเภออยู่ในระดับสูงสุด ซึ่งสอดคล้องกับการศึกษาของเฉลิมชัย สุขจิตต์ (2533) ที่ได้ศึกษาเรื่องปัจจัยเกี่ยวข้องกับการประสิทธิผลของการประสานงานการวางแผนพัฒนาการศึกษา การศาสนาและศิลปวัฒนธรรมระดับจังหวัด ของสำนักงานศึกษาธิการจังหวัด ในเขตการศึกษา 8 พบข้อคิดเห็นและข้อเสนอแนะว่า ควรมีการติดตามและประเมินผลการดำเนินงานตามแผนพัฒนาการศึกษาที่จัดทำขึ้นอย่างต่อเนื่องและจริงจัง หน่วยงานต้นสังกัดระดับกระทรวงควรนำแผนพัฒนาการศึกษา การศาสนาและศิลปวัฒนธรรมของจังหวัด ไปพิจารณาประกอบการจัดสรรงบประมาณและทรัพยากรให้หน่วยงานระดับจังหวัด และควรเผยแพร่ความรู้เกี่ยวกับระเบียบกฎหมายที่เกี่ยวข้องกับการวางแผนพัฒนาการศึกษา ให้ทุกหน่วยงานทราบ

ด้านการแต่งตั้งคณะทำงานเพื่อปฏิบัติงาน เฉพาะกิจตามที่เห็นสมควรและด้านการปฏิบัติงานอื่นตามที่กระทรวงศึกษาธิการมอบหมาย พบว่า คณะกรรมการได้แต่งตั้งเจ้าหน้าที่ศึกษา วิเคราะห์ และรวบรวมจัดเก็บข้อมูลทางการศึกษา การศาสนาและวัฒนธรรมจังหวัด แต่งตั้งคณะทำงานจัดทำแผนพัฒนาการศึกษา การศาสนาและวัฒนธรรม โดยเฉพาะการปฏิบัติงานอื่นที่กระทรวงมอบหมาย พบว่า คณะกรรมการได้ปฏิบัติในระดับที่สูงทุกรายการ เช่น การพิจารณาจัดสรรทุนเสมอภาคชีวิตทุนตามกองทุนกู้ยืมเพื่อการศึกษาและทุนอื่น ๆ ตลอดจนจัดหาทุนการศึกษาแก่นักเรียน นักศึกษา ผู้ยากจนและด้อยโอกาส การปฏิบัติงานเกี่ยวกับการกำกับ ควบคุม ดูแลการจัดการศึกษาของโรงเรียนเอกชน โรงเรียนพระปริยัติธรรมแผนกสามัญและการจัดการศึกษาของสงฆ์ การสรุปรวบรวมรายงานการรับนักเรียนนักศึกษาประจำปี การรณรงค์ให้หน่วยงาน/สถานศึกษาปฏิบัติตามนโยบายเร่งด่วนของกระทรวง เป็นต้น อาจเป็นไปได้ว่าการปฏิบัติภารกิจเหล่านี้เป็นอำนาจหน้าที่ที่มีระเบียบกฎหมาย รองรับการปฏิบัติหน้าที่อย่างชัดเจนในการมอบหมายจากกระทรวง พวงกรมที่ไม่มีหน่วยงาน/สถานศึกษาที่มีผู้แทนกรมอยู่ในส่วนภูมิภาค จึงได้มอบหมายงานให้เป็นหน้าที่ของศึกษาธิการจังหวัดซึ่งเป็นกรรมการและเลขานุการของคณะกรรมการและผู้ว่าราชการจังหวัด ซึ่ง

เป็นประธานคณะกรรมการที่เป็นผู้บังคับบัญชาและข้าราชการบริหารส่วนภูมิภาค จึงสามารถปฏิบัติหน้าที่เหล่านี้ได้อย่างดีและได้รับการยอมรับซึ่งสอดคล้องกับการศึกษาของเจตย์ สะระมย์ (2534) ที่ได้ศึกษาเพื่อวิเคราะห์โครงสร้างและอำนาจหน้าที่ของคณะกรรมการการศึกษา การศาสนาและการวัฒนธรรมจังหวัดในเขตการศึกษา 8 พบว่าด้านอำนาจหน้าที่ของคณะกรรมการ ประชากรส่วนมากเห็นด้วยกับอำนาจหน้าที่ของคณะกรรมการการศึกษา การศาสนาและการวัฒนธรรมจังหวัด ตามที่กระทรวงศึกษาธิการกำหนด

ข้อเสนอแนะ

1. เนื่องจากการศึกษาครั้งนี้ เป็นการศึกษาสำรวจการปฏิบัติงานของคณะกรรมการการศึกษา การศาสนาและวัฒนธรรมจังหวัดเชียงราย อาจมีเหตุปัจจัยและเงื่อนไขเฉพาะพื้นที่ทำให้ไม่อาจนำผลการศึกษานี้ไปชี้วัดในจังหวัดอื่นได้ จึงควรมีการศึกษาการปฏิบัติงานของคณะกรรมการการศึกษา การศาสนาและวัฒนธรรมจังหวัดอื่น เพื่อศึกษาเปรียบเทียบความเหมือนและความแตกต่างที่เป็นปัจจัยในการปฏิบัติงานของคณะกรรมการการศึกษา การศาสนาและวัฒนธรรมจังหวัดต่อไป

2. ควรมีการศึกษาการปฏิบัติงานของคณะกรรมการการศึกษา การศาสนาและวัฒนธรรมอำเภอ คณะกรรมการการศึกษา การศาสนาและวัฒนธรรมเขตการศึกษา และคณะกรรมการการศึกษา การศาสนาและวัฒนธรรมกระทรวงศึกษาธิการ เพื่อหาแนวทางและวิธีการปฏิบัติงานที่ถูกต้องชัดเจนและมีประสิทธิภาพต่อไป